

Lausuntopyyntö 16.4.2025

Lausunto väylälakien muutostarpeiden arviomuistiosta

Liikenne- ja viestintäministeriö on pyytänyt lausuntoa väylälakien muutostarpeiden arviomuistiosta (VN/9904/2025). Uudenmaan ELY-keskus on saanut lisää aikaa lausunnon antamiseen 6.6 saakka. Tämä lausunto on valmisteltu Uudenmaan ELY-keskuksen ympäristö- ja luonnonvarat -vastuualueella.

Uudenmaan ELY-keskus lausuu erityisesti kiinteistökohtaisen meluntorjunnan ja yhteismenettelyn kehittämisen YVA-menettelyyn ja tie- ja ratasuunnitteluun osalta.

Muiden arviomuistiossa käsiteltyjen teemojen osalta Uudenmaan ELY-keskus pitää yleisesti tärkeänä, että väylälait ovat mahdollisimman yhtenäisiä ratkaisuiltaan ja säännöksiltään – esimerkiksi koskien yleisen ja yksityisen tie-/rataverkon periaatteita. Yhtenäinen väylälainsäädäntö palvelee myös alueidenkäyttö- ja ympäristölainsäädännön tehtävistä vastaavia viranomaisia omissa tehtävissään.

Kiinteistökohtainen meluntorjunta

Uudenmaan ELY-keskus pitää kiinteistökohtaisen meluntorjunnan mahdollistamista laissa tervetulleena uudistuksena. Lainsäädännössä tulee kuitenkin huomioida haitan aiheuttajan vastuu, mitä ei voi pääsääntöisesti siirtää altistuvalle taholle.

Kaikissa hankkeissa meluntorjunta tulee pyrkiä toteuttamaan linjaamalla väylä/rata alueille, joissa melusta ei ole haittaa, eikä melu leviä uusille ennestään meluttomille tai vähämeluisille alueille. Linjauksen lisäksi väylän pystygeometrialla voidaan vaikuttaa melun leviämiseen sen ympäristöön. Kaikki melun torjuntatoimet tulee pyrkiä toteuttamaan väylän välittömässä läheisyydessä, huomioiden meluntorjuntarakenteiden mahdolliset vaikutukset ympäristöön.

Kiinteistökohtaista meluntorjuntaa tulisi ensisijaisesti käyttää kohteissa, joissa raideliikenteen tai tieliikenteen haitat ovat jo olemassa ja niiden poistaminen muilla meluntorjuntakeinoilla ei mahdollista tai kustannukset

6.6.2025

ovat huomattavan korkeat verrattuna kiinteistökohtaiseen meluntorjuntaan, huomioiden sen ylläpidon.

Uusien väylien tai olemassa olevan väylän merkittävien parannustoimien osalta kiinteistökohtaisen meluntorjunnan on oltava poikkeusratkaisu, joilla varmistetaan se, että melun keskiäänitaso ei ylitä annettuja keskiäänitason (LAeq,t) ohjearvoja (VNp 993/1992), eikä enimmäistason (LAFmax) suositusarvoa (ympäristöministeriö 108, v. 2003) rakennuksen asuinhuoneissa.

Piha-alueiden osalta kiinteistökohtaisen meluntorjunnan ja sitä koskevassa lainsäädännössä tulee kiinnittää erityistä huomiota suojattavan piha-alueen riittävään kokoon, sekä siihen, ollaanko tiiviisti rakennetulla kaava-alueella vai haja-asutusalueella. Lähtökohtaisesti lasitettua terassia tms. sisätilaan tai puoliavoimeen tilaan verrattavaa aluetta ei tulisi voida pitää suojauksen kannalta riittävänä piha-alueena. Tältä osin asukkaalle voitaisiin kuitenkin antaa muistion mukaisesti mahdollisuus hyväksyä halutessaan edellä mainittu terassiratkaisu tai muu vastaava suojaus.

Laissa olisi huomioitava myös kiinteistökohtaisen meluntorjunnan tason ylläpidon osalta aikajärjestys ja meluntorjunnan ylläpito sekä torjunnan riittävä taso. Mikäli hanke aiheuttaa melutasoon muutoksen (nyt tai tulevaisuudessa), tulee hankkeella olla velvollisuus toteuttaa ja ylläpitää riittävä meluntorjunnan taso. Arviomuistiossa esiin nostettu esimerkki Länsirata Oy:n menettelystä, jossa vastuu meluntorjuntarakenteista olisi jatkossa kiinteistönomistajalla, ei ole aiheuttaja maksaa -periaatteen mukainen. Vastuuta meluntorjunnasta ja sen ylläpidosta ei tule voida siirtää altistuvalle kohteelle, kuin joissakin erityisissä poikkeustilanteissa. Lakiin on syytä kuitenkin kirjata, muistiossakin esitetty kanta, että asukasta koskee vaatimus tulevissa korjauksissa olla heikentämättä rakennukseen tai oleskelualueille toteutettua meluntorjuntaa.

Sen sijaan tilanteissa, joissa kaavoitus tai rakentaminen tapahtuu radan tai väylän melualueelle, tulee vastuu meluntorjunnasta ja sen ylläpidon kustannuksista kohdistua lähtökohtaisesti kaavoittajaan tai rakentajaan.

Yhteismenettelyn kehittäminen YVA-menettelyyn ja tie- ja ratasuunnitteluun

Arviomuistion luvussa 8 Muita muutostarpeita esitetään mahdollisuudesta säätää väylälakien mukaisen suunnittelun sekä laissa ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (252/2017) tarkoitetun YVA-menettelyn yhdistämisestä yhteismenettelyksi vastaavalla tavalla, kuin kaavoituksen ja YVA:n yhteismenettelystä on säädetty alueidenkäyttölaissa.

YVA-laki ohjaa selvittämään hankkeen ympäristövaikutukset mahdollisimman varhaisessa vaiheessa vaihtoehtojen ollessa vielä

6.6.2025

avoinna. Erityisesti kokonaan uusien tie- ja ratayhteyksien osalta tämä tarkoittaa yleensä esisuunnitteluvaihetta ja tällöin varsinaiset väylälakien mukaiset menettelyt ajoittuvat YVA-menettelyn jälkeiseen aikaan. Muissa YVA-menettelyn alaisissa tie- ja ratahankkeissa yleissuunnittelun käynnistäminen ja vaihtoehtojen vertailu päävaihtoehtojen osalta etenee YVA-menettelyn rinnalla ja viimeistellään perustellun päätelmän antamisen jälkeen. YVA-menettelyn tulokset ja perusteltu päätelmä ovat soveltuvilta osin yleissuunnitelman lähtökohtia. Väylälaeissa on säädetty, että rajatulle osallisjoukolle on varattava mahdollisuus osallistua suunnitelman valmisteluun ja antaa mielipiteensä asiassa. Lisäksi on säädetty kuuluttamisesta ennen suunnitelman hyväksyntää. YVA-menettelyssä osallistumista on käytännössä kahdentyyppistä; on hankkeesta vastavan järjestämä osallistuminen, jonka tarkoituksena on yleensä palvella tehtävää arviointia, ja yhteysviranomaisen järjestämä lakisääteinen kuuleminen arviointiohjelmasta ja arviointiselostuksesta. Huomattavaa on, että YVA-menettelyssä osallistumista ei rajata millään tavoin, toisin kuin väylälaeissa. Kuulemisen tarkoitukset ja tavoitteet eroavat myös jossain määrin, samoin kuin ajankohdat suhteessa menettelyiden etenemiseen. Jo nykytilanteessa väyläsuunnittelussa järjestetään YVA-menettelyn kanssa yhteisiä yleisötilaisuuksia ja jossain määrin myös kuulutuksia on järjestetty jotakuinkin samanaikaisesti.

Uudenmaan ELY-keskus toteaa, että hanketoimija ei voi missään tilanteessa vastata YVA-menettelyyn liittyvän kuulemisen järjestämisestä. YVA-direktiivin 9 a artiklan mukaan, jos toimivaltainen viranomainen on myös hankkeen toteuttaja, jäsenvaltioiden on eriytettävä asianmukaisesti direktiivistä johtuvia velvoitteita toteuttavien viranomaisten ne tehtävät, jotka aiheuttavat eturistiriitoja. Tästä syystä YVA-laissa on säädetty yhteysviranomaisen puolueettomuuden varmistamisesta tilanteessa, jossa hankkeesta vastaava on sama ELY-keskus. Väylävirasto ja ELY-keskusten liikennevastuualueet (valtion aluehallintouudistuksen jälkeen elinvoimakeskukset) ovat tie- ja ratahankkeissa tyypillisesti hankkeesta vastaavia, eivätkä siten voi vastata YVA-menettelyyn liittyvistä kuulutuksista. YVA-kaava yhteiskäsittelyssä YVA-laissa tarkoitettu hankkeesta vastaava ei ole kunta (tai maakunta) vaan erillinen hanketoimija. Kunnalla on kaavoitusmonopoli alueellaan ja kunta vastaa aina alueellaan yleis- ja asemakaavojen hallinnollisesta käsittelystä, kuulemisesta ja hyväksynnästä. Varsinaisen kaava-aineiston voi kuitenkin valmistella hankkeesta vastaavan konsultti. Alueidenkäyttölaissa on myös erikseen säädetty, että jos hankkeesta vastaava on sama kuin kyseisen kaavan laatimisesta vastaava viranomainen, ei hankkeen ympäristövaikutusten arviointia voida tehdä kaavan laatimisen yhteydessä. (Tätä on perusteltu nimenomaan YVA-direktiivin 9 a artiklalla.) Lisäksi Uudenmaan ELY-keskus muistuttaa, että yhteensovittamisesta sovitaan aina erikseen kaavoitus- ja yhteysviranomaisten kesken ja jos

6.6.2025

menettelytavasta on erimielisyyttä, edetään YVA-lain 3 § mukaisen menettelyn mukaan.

Mahdollisuutta varsinaiseen kaava- ja YVA-menettelyiden yhdistämiseen on käytetty varsin vähän ja kaikissa niissäkään tapauksissa, joissa menettelyt on yhdistetty, ei ole havaittu merkittävää sujuvoitumista. Yhtenä tekijänä tässä on ollut YVA-lainsäädännöstä noussut vaade erillisistä asiakirjoista. Uudenmaan ELY-keskus toteaa, että yhteismenettelyt ovat usein käytännön tasolla haastavia. Arviomuistiossa on esitetty, että yhteismenettelyä puoltaisivat etenkin samaa hanketta koskevien useiden viranomaismenettelyjen vähentäminen, sääntelyn ja suunnitteluprosessien sujuvoittaminen ja tätä kautta kustannusten ja hallinnollisen taakan pienentäminen aiheuttamatta kuitenkaan terveys- tai ympäristöriskejä taikka ympäristön pilaantumisen vaaraa. Esitettyjä hyötyjä ei kuitenkaan ole perusteltu muistiossa.

Edellä esitetystä huolimatta Uudenmaan ELY-keskus katsoo, että pienempiin väylähankkeisiin ja hankkeiden muutoksiin saattaisi olla mahdollista yhteistyössä kehittää menettelyjä soveltuvilta osin yhdistävä menettelytapa. Valmistelu tulee kuitenkin tehdä tiiviissä yhteistyössä ympäristöministeriön ja yhteysviranomaisen (jatkossa lupa- ja valvontavirasto) kanssa, jotta myös YVA- ja ympäristölainsäädäntöön liittyvät seikat tulevat huomioiduksi. Tällaisia hanketyyppejä voisivat olla olemassa olevan radan/tien parantaminen ja vähäiset muutokset. Näiden hankkeiden rajaaminen saattaisi kuitenkin olla haastavaa. Lisäksi tulisi ratkaista jo edellä esitetty kuulemiseen liittyvä haaste - hanketoimija ei voi vastata YVA-menettelyn kuulemisesta.

Kokonaisuutena Uudenmaan ELY-keskus katsoo, että arviomuistion kohdassa 8.1 esitetyt muutokset eivät ole YVA-lainsäädännön tai YVA-direktiivin näkökulmasta mahdollisia.

Tämä asiakirja on hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt ylitarkastaja Annukka Engström ja ratkaissut yksikönpäällikkö Timo Kinnunen.

Tämä asiakirja KEHA/20194/2025 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument KEHA/20194/2025 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Engström Annukka 06.06.2025 11:03

Ratkaisija Kinnunen Timo 06.06.2025 11:25